

مقدمه

بند «۴» ماده (۶۸) قانون مدیریت خدمات کشوری «کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد» را به «کارمندان مرد شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر می‌باشند» قابل پرداخت دانسته، اما در مورد «کارمندان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نبوده و یا همسر آنان معلول و یا ازکارافتاده کلی می‌باشد و یا خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند» صرفاً از «از مزایای کمک‌هزینه عائله‌مندی موضوع این بند» نام برده و مزایای کمک‌هزینه اولاد مسکوت مانده است.

به استناد این بند، کمک‌هزینه اولاد که تا قبل از تصویب این قانون به زنان موصوف قابل پرداخت بوده، پرداخت آن متوقف شده و در نتیجه اعتراض‌ها و ابهام‌هایی را در پی داشته است. طرح حاضر به منظور رفع ابهام از این بند و تأیید برخورداری زنان موضوع این بند از تمام مزایای مذکور در آن تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است.

سابقه قانونی

۱. به موجب تبصره ماده (۹) «قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت» (مصوب ۱۳۷۰)، مستخدمین مرد، هم از کمک‌هزینه عائله‌مندی و هم از کمک‌هزینه اولاد بهره‌مند می‌شدند، اما به مستخدمین زن تنها کمک‌هزینه عائله‌مندی پرداخت می‌شد و کمک‌هزینه اولاد به آنان تعلق نمی‌گرفت.^۱

۲. عدم شمول «کمک‌هزینه اولاد» به زنان موصوف در «قانون اصلاح ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت» (مصوب ۱۳۷۵/۷/۱۵) نیز ادامه یافت. در بند «ب» این قانون مقرر شده که «مستخدمان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نباشند یا همسر آنان معلول و ازکارافتاده باشد و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند، از کمک‌هزینه عائله‌مندی بهره‌مند می‌شوند».

۳. به موجب «قانون اصلاح قانون اصلاح ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت» (مصوب ۱۳۸۰)، «مستخدمان زن شاغل، بازنشسته مشمول این قانون که به تنهایی متکفل مخارج فرزندان خود هستند، از کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد و همسران و وظیفه‌بگیر مستخدمان متوفی از کمک‌هزینه عائله‌مندی بهره‌مند شدند.^۲ در واقع با این اصلاح، قانونگذار کمک‌هزینه اولاد را نیز علاوه بر کمک‌هزینه عائله‌مندی برای مستخدمین زن به رسمیت شناخته و ایراد قبلی مبنی بر عدم تعلق این کمک‌هزینه به مستخدمین زن را مورد اصلاح قرار داد.

۴. با تصویب «قانون مدیریت خدمات کشوری» (مصوب ۱۳۸۶)، احکام مربوط به فوق‌العاده عائله‌مندی و اولاد در بند «۴» ماده (۶۸) این قانون^۳ بیان شده است. به موجب این بند، کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد به «کارمندان مرد شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر می‌باشند...» قابل پرداخت است، اما برای کارمندان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر... فقط کمک‌هزینه عائله‌مندی پیش‌بینی شده است.

نام دفتر:

مطالعات اجتماعی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۱۰۰۲-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۰/۸/۲۵

۱. تبصره ماده (۹) «قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت» (مصوب ۱۳۷۰) «مستخدمین زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نبوده و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان می‌باشند، از مزایای کمک‌هزینه عائله‌مندی موضوع بند «۱» این ماده بهره‌مند می‌شوند.

۲. این قبیل افراد (همسران و وظیفه‌بگیر مستخدمان متوفی) در صورتی که مجدداً ازدواج کنند و برابر حکم دادگاه حضانت فرزندان و نفقه آنان برعهده آنها قرار گیرد، درخصوص فرزندان تحت تکفل خود از کمک‌هزینه‌های موضوع این تبصره برخوردار می‌گردند.

۳. «۴- کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد به کارمندان مرد شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر می‌باشند معادل (۸۰۰) امتیاز و برای هر فرزند معادل (۲۰۰) امتیاز و حداکثر سه فرزند، حداکثر سن برای اولادی که از مزایای این بند استفاده می‌کنند به شرط ادامه تحصیل و نیز غیرشاغل بودن فرزند، ۲۵ سال تمام و نداشتن شوهر برای اولاد اناث خواهد بود. کارمندان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نبوده و یا همسر آنان معلول و یا ازکارافتاده کلی می‌باشد و یا خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند از مزایای کمک‌هزینه عائله‌مندی موضوع این بند بهره‌مند می‌شوند. فرزندان معلول و ازکارافتاده کلی به تشخیص مراجع پزشکی زیربط مشمول محدودیت سقف سنی مزبور نمی‌باشند».

ارزیابی کارشناسی طرح استفساریه

همان‌گونه که بیان شد آخرین اصلاح تبصره «۱» ماده «۹» قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت «ضمن تفکیک دو گروه از زنان شاغل، «مستخدمان زن شاغل، بازنشسته مشمول این قانون که به تنهایی متکفل مخارج فرزندان خود هستند» را مشمول «کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد» دانسته ولی در مورد «همسران و وظیفه‌بگیر مستخدمان متوفی» صرفاً حکم به پرداخت «کمک‌هزینه عائله‌مندی» داده بود.

اما در قسمت انتهایی بند «۴» ماده «۶۸» قانون مدیریت خدمات کشوری «برای زنان موصوف فقط به مزایای «کمک‌هزینه عائله‌مندی» تصریح شده است. این تعبیر دقیقاً همانند تبصره «۱» ماده «۹» قانون نظام هماهنگ پرداخت اصلاحی مصوب ۱۳۷۵/۷/۱۵ بوده و قانونگذار خواسته یا ناخواسته بر عدم برخورداری این زنان از «کمک‌هزینه اولاد» تصریح کرده است. در نتیجه صرفنظر از حسن یا قبح این حکم، با در نظر گرفتن سوابق قانونی موضوع به نظر می‌رسد عدم شمول کمک‌هزینه اولاد به زنان موصوف صراحت دارد و نمی‌توان با تفسیر این بند «کمک‌هزینه اولاد» را اضافه کرد.

بنابراین، در صورتی‌که اراده طراحان محترم طرح استفساریه بر شمول «حق اولاد» به زنان یاد شده است، طرح حاضر باید در قالب طرح اصلاح این بند تقدیم مجلس گردد تا مغایرتی با ماده «۱۳۰» آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی نداشته باشد، البته در این صورت، طرح حاضر برای دولت بار مالی خواهد داشت و از این حیث می‌تواند مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی تلقی می‌شود. برای رفع این ایراد نیز می‌توان با اخذ نظر موافق دولت در این خصوص، مغایرت را برطرف ساخت.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

تا پیش از تصویب قانون مدیریت خدمات کشوری، به موجب اصلاحیه ماده «۹» قانون نظام هماهنگ پرداخت (مصوب ۱۳۸۰) زنان شاغل و بازنشسته «که به تنهایی متکفل مخارج فرزندان خود هستند» از کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد برخوردار بوده‌اند، اما به موجب بند «۴» ماده «۶۸» قانون مدیریت خدمات کشوری، قانونگذار غفلتاً یا آگاهانه این حق را از آنان سلب کرده است. ولی از آنجا که این حکم در قانون صراحت دارد، نمی‌توان از طریق استفساریه این حق سلب شده را مجدداً برقرار نمود.

بنابراین، تأمین نظر طراحان محترم این طرح از طریق اصلاح این بند از قانون مقدور است که آن نیز به دلیل ایجاد بار مالی برای دولت، ممکن است مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی تلقی شود، مگر آنکه نظر موافق دولت با تصویب طرح جلب شود تا این ایراد برطرف گردد.